DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.8](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.8)

УДК 336.717

*I. I. Д'яконова,
д. е. н., професор, директор ННІ БТ «УАБС» Сумського державного університету,
Сумський державний університет, м. Суми
ORCID ID. 0000-0003-4366-8062
Ю. В. Сіняговський,
аспірант, Сумський державний університет, м. Суми
ORCID ID. 0000-0002-9502-3840*

РОЛЬ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ УЧАСНИКІВ БАНКІВСЬКОГО РИНКА В АНТИКРИЗОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ*

*I. D'yakonova
Doctor of Economic Sciences, Professor,
director of the Institute of Business Technology Studies "Ukrainian Academy of Banking",
Sumy State University, Sumy State University, Sumy
Yu. Sinyagovskiy
Postgraduate student, Sumy State University, Sumy*

ROLE OF TRANSPARENCY OF THE BANK MARKET PARTICIPANTS IN ANTI-CRISIS REGULATION

*Ця робота була підтримана Міністерством освіти і науки України (науково-дослідна тема № 0118U003585 «Формування системи забезпечення прозорості публічних фінансів як передумова боротьби з корупцією»)

У статті доведено важливість забезпечення транспарентності всіх учасників банківського ринку на сучасному етапі розвитку банківської системи країни, зважаючи на негативний вплив інформаційно-поведінкового каналу на розгортання кризових явищ у банківській системі. Обґрунтовано, що інформаційно-поведінковий канал відіграє як самостійну роль у розгортанні банківської кризи, так і поглиблює інші канали. Автором на основі узагальнення досліджень з цієї тематики уточнено зміст поняття "транспарентність" та визначено основні сутнісні характеристики. Встановлено, що на мікрорівні транспарентність забезпечується як через самостійну інформаційну політику банків, так і під регуляторним тиском Національного банку. Важливу роль в антикризовому регулюванні відіграє забезпечення транспарентності Національного банку України та його ефективні комунікації з суспільством, особливо на етапі розгортання банківської кризи.

The article proves the importance of ensuring transparency of all participants in the banking market at the present stage of development of the country's banking system. The main reason for this is the increased negative impact of the information and behavioural channel on the deployment of crisis phenomena in banking systems. Among three banking crises since independence, the most significant for the Ukrainian economy were the crises of 2008 and 2014. Considering that it is important for the banking system of Ukraine to identify and control all channels of crisis

phenomena, it is substantiated that the information and behavioural channel plays both an independent role in the deployment of a banking crisis and deepens the negative impact of other channels. It arises as a result of unexpected changes in the behaviour patterns of banking market participants associated with their overestimation of risks and the desire to preserve or increase financial assets under the influence of negative information signals (insolvency or bankruptcy of individual banks, urgent sale of assets, regulatory impact), which leads to banking panic and the crisis of confidence. The authors, based on the generalization of research on this topic, clarified the content of the concept of "transparency" and determined the main essential characteristics. Transparency is a special information policy of all participants in the banking market, the purpose of which is to provide, in an optimal way, the necessary, accessible, accurate, complete, relevant and understandable information to all stakeholders and markets. Research results show that at the micro-level, transparency is ensured through the independent information policy of banks, and under the regulatory pressure of the National Bank of Ukraine. An important role in anti-crisis regulation is played by ensuring the transparency of the National Bank of Ukraine and its effective communication with society, especially at the stage of the banking crisis. While ensuring the transparency of the participants of the banking market, a balance must be ensured between the costs of implementing information policy and the benefits obtained as a result, first, by ensuring market discipline.

Ключові слова: банк; транспарентність; банківська криза; антикризове регулювання; асиметрія інформації.

Key words: bank; transparency; banking crisis; anti-crisis regulation; information asymmetry.

Постановка проблеми. Частота й масштаби наслідків сучасних банківських криз зумовлюють підвищену увагу банківського менеджменту, суб'єктів банківського регулювання та нагляду до превенції кризових явищ на мікро- та макrorівнях банківської системи. У цьому контексті особливої уваги набуває дослідження економічних та інформаційно-поведінкових каналів поширення кризових явищ та формування комплексу заходів щодо їх звуження.

На сучасному етапі розвитку банківських систем особливої уваги набуває дослідження саме інформаційно-поведінкового каналу поширення кризових явищ, пов'язаного з неочікуваними змінами моделей поведінки учасників банківського ринку під впливом негативних інформаційних сигналів (неплатоспроможність або банкрутство окремих банків, терміновий продаж активів, регуляторні впливи), наслідком чого стає банківська паніка та криза довіри. В умовах відсутності довіри між учасниками банківського ринку або низького рівня фінансової обізнаності навіть найменшого негативного інформаційного сигналу достатньо для того, щоб спровокувати банківську паніку. Зважаючи на це, першочерговим завданням антикризового менеджменту на мікро-та макrorівнях банківської системи є формування комплексу заходів щодо забезпечення транспарентності діяльності учасників банківського ринку як основного інструмента звуження інформаційно-поведінкового каналу поширення кризових явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інформаційної прозорості, транспарентності діяльності, формування інформаційно-комунікаційної політики банків другого рівня та органів банківського регулювання та нагляду достатньо активно досліджується у вітчизняній та закордонній літературі.

Вітчизняні науковці переважно зосереджуються на дослідженні теоретичних аспектів, зокрема вивченні сутності поняття «транспарентність», систематизації видів транспарентності на ринку банківських та фінансових послуг, виокремленні груп стейкхолдерів, зацікавлених в отриманні інформації про діяльність учасників банківського ринку (К. Бусько [18]; П. Рубанов [27]; А. Буряк, К. Вяхірева [16; 17]; А. Цявук, К. Ємцева [17]; Б. Стеценко [32]; І. Шкодін, І. Оніщенко [33]).

Друга група досліджень присвячена поглибленому вивченню вимог Національного банку України щодо забезпечення транспарентності банків (Т. Савченко та Л. Миненко [29]; К. Бусько [19]). На цій основі науковцями надаються рекомендації щодо подальшого вдосконалення регуляторних вимог у цій сфері, зокрема розширення сфер розкриття інформації та оптимізації інтервалів її подання. На думку вчених, це забезпечить стабільне функціонування та підвищить довіру до банківської системи.

Третя група досліджень акцентує увагу на транспарентності та комунікаційній політиці Національного банку України в цілому (В. Плачинда [25]) та вивченню особливостей його комунікацій з питань реалізації монетарної політики (Т. Савченко, А. Закутня [22; 23; 28; 29]; В. Романчукевич, О. Лиманська [26]) зокрема.

Прикладні дослідження впливу транспарентності на фінансову стабільність банків в цілому, окремі аспекти їх діяльності, чутливість до кризових явищ, у вітчизняному науковому просторі практично відсутні.

К. Бусько у [20] доведено наявність зв'язку між рівнями транспарентності та інтегрованою величиною ризику діяльності вітчизняних банків при високому рівні невизначеності на фінансовому ринку. Р. Герасименко, В. Герасименко, В. Самофалова у [21] розробили методичний підхід до визначення рівня транспарентності як елемента фінансової стійкості банку, результати якого забезпечують аналітичне підґрунтя для визначення доцільності встановлення з ним ділових контактів та розміщення тимчасово вільних коштів та заощаджень. І. Мігус, Н. Дудченко у [24] дослідили особливості підвищення ефективності банківського нагляду в Україні через забезпечення належного рівня інформаційної прозорості банків. За результатами визначено наявність впливу інформаційної прозорості банку на стан його економічної безпеки та систематизовано загрози діяльності у разі нетранспарентності діяльності.

У закордонній науковій літературі домінують дослідження у сфері забезпечення транспарентності центральних банків та її впливу на ключові макроекономічні показники, стабільність фінансових ринків, рівень цін, інфляційні очікування тощо (М. Демерсіс, А. Х Халлетт [2]; Н. Н. Дінсер, Б. Ейхенгрін [3; 4]; П. М. Гераатс [5; 6]; А. С. Позен [13]; П. Л. Сіклос [15] та інші). В значній кількості досліджень науковці враховують індекс прозорості центрального банку, розроблений Н. Н. Дінсером, Б. Ейхенгріном.

Значно менше досліджень присвячено вивченню зв'язків між рівнем транспарентності діяльності банків, їх фінансовою стабільністю, можливістю виникнення та гостротою протікання банківських криз. Е. Розенгреном у [14] зроблено важливий висновок, що підвищення транспарентності та розкриття інформації про діяльність банків є необхідною, але недостатньою умовою запобігання банківським кризам, оскільки важливішим є вплив грошово-кредитної, фінансової та регуляторної політик. Проте докладніше розкриття банківських проблем може знизити витрати на подолання банківських криз, навіть якщо прозорість не є панацеєю для запобігання банківських криз.

А. Хюїтінен, Т. Такало за результатами емпіричного дослідження довели, що збільшення обсягів розкриття інформації в проблемних банках США під час банківської кризи не дестабілізує ситуацію та створює середовище для більш ефективної ринкової дисципліни. Це підтвердило необхідність розширення розкриття інформації про банки, навіть у період банківської кризи [7]. У [8] науковці акцентували увагу на тому, що регулювання транспарентності може стати фактором превенції системних криз.

П. Манганаріс, Е. Беккалі та П. Дімітропулос [10] проаналізували рівень транспарентності банківського сектора у контексті наслідків фінансової кризи 2008-2009 рр. Ними визначено, що банки мають підвищити рівень транспарентності їх діяльності, щоб пом'якшити негативні наслідки непрозорості, що зменшить їх вразливість до кризи.

Г. Мехрез, Д. Кауфманн [11] виявили, що відсутність транспарентності збільшує ймовірність банківської кризи після впровадження режиму фінансової лібералізації. На їх думку, органам державного управління слід сконцентрувати увагу на підвищенні транспарентності державної політики та фінансового сектора, особливо в умовах фінансової лібералізації в країні.

Аналіз, проведений Е. В. Ніером у [12] виявив, що транспарентність знижує ймовірність виникнення кризових явищ у банку та підвищує загальну фінансову стабільність.

Зважаючи на постійне зростання частоти банківських криз в Україні та недостатність наукових досліджень, присвячених регулюванню інформаційно-поведінкового каналу поширення кризових явищ, подальшого розвитку потребує комплекс питань щодо теоретико-методологічного підґрунтя та практичного впровадження механізмів, які дозволяють ідентифікувати негативні фактори, що можуть призвести до виникнення та розгортання кризових явищ через цей канал зокрема через забезпечення необхідного рівня транспарентності всіх учасників банківського ринку.

Метою статті є визначення концептуальних засад забезпечення необхідного рівня транспарентності всіх учасників банківського ринку задля запобігання розгортанню банківської кризи через інформаційно-поведінковий канал.

Виклад основного матеріалу. У межах цього дослідження банківську кризу пропонуємо розглядати за підходом Міжнародного валютного фонду як ситуацію, коли реальна або потенційна паніка вкладників та загроза банкрутства змушують банки тимчасово зупинити виплати за зобов'язаннями або змушують уряд застосувати заходи для запобігання цьому шляхом надання банкам масштабної допомоги. Системна банківська криза визначається як ситуація, в якій банкрутства або зупинення операцій банків призводять до втрати більшої частини або всього капіталу банківської системи [1].

Важливість вивчення цього питання зумовлена тим, що за методикою МВФ після банківської кризи економіці країни в середньому потрібно три роки для повернення темпів зростання ВВП на докризовий тренд; сумарні втрати в зростанні ВВП у країнах з високим рівнем доходів у середньому становлять 34,95 %, у країнах з низьким та середнім рівнем доходів – 13,83 % [9]. Соціальні витрати, що виникають в результаті кризи, проявляються в зростанні безробіття, підвищенні частки населення, що живе за межею бідності, погіршенні інших соціально-економічних індикаторів [1].

В Україні відбулись три банківські кризи – 1998-1999, 2008-2010 та 2014 років по теперішній час (за класифікацією МВФ) [9]. Найбільш відчутними для економіки країни були дві останні кризи. Прямі фінансові втрати, безпосередньо пов'язані з реструктуризацією банківської системи України під час банківської кризи 2008-2010 рр. склали 4,5 % ВВП [9]; під час останньої банківської кризи – 13,9 % ВВП [9] та включали витрати на націоналізацію ПАТ КБ «ПриватБанк», докапіталізацію АТ «Ощадбанк» та АТ «Укресімбанк» та фінансування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [31]. Зважаючи на наростання кризового потенціалу в

банківській системі України в умовах пандемії COVID-19 та економічної кризи за її наслідками необхідним є вдосконалення механізмів антикризового регулювання на мікро- та макrorівнях банківської системи, в тому числі дослідження каналів розгортання кризових явищ та інструментарію їх звуження.

У межах цього дослідження при характеристиці каналів розгортання кризових явищ пропонуємо користатись моделлю, розробленою А. С. Стадником [31] (рис. 1).

Рис. 1. Етапи розвитку банківської кризи та її фактори [на основі 30, 31]

Банківська криза поширюється через інформаційно-поведінковий канал як результат неочікуваних змін моделей поведінки учасників банківського ринку, пов'язаних з переоцінкою ними ризиків та прагненням зберегти або примножити фінансові активи під впливом негативних інформаційних сигналів (неплатоспроможність або банкрутство окремих банків, терміновий продаж активів, регуляторні впливи), що спричиняє банківську паніку та кризу довіри [30]. При цьому слід наголосити на тому, що інформаційно-поведінковий канал пов'язаний з іншими каналами поширення кризових явищ, оскільки слугує прямим або опосередкованим сигналом для переоцінки кредитів, зміни курсів валют, цінних паперів тощо

Причини виникнення та важливості інформаційно-поведінкового каналу обумовлені комплексом об'єктивних та суб'єктивних факторів, а саме:

- рівнем транспарентності діяльності банків та органів банківського регулювання та нагляду;
- ефективністю комунікаційних каналів між учасниками банківського ринку;
- рівнем обізнаності всіх зацікавлених сторін з реальними даними про стан фінансових ринків, банківської системи в цілому та окремих банків, зокрема;
- спроможністю учасників ринку аналізувати та об'єктивно сприймати інформацію про стан та дії інших учасників, параметри фінансових інструментів, обумовлений в тому числі рівнем фінансової обізнаності користувачів банківських продуктів та послуг;
- рівнем довіри до держави в особі органів влади в цілому, та центрального банку зокрема, довіра споживачів до банків тощо.

Під транспарентністю, базуючись на [16; 17], розуміємо спеціальну інформаційну політику всіх учасників банківського ринку, що забезпечує надання в оптимальний спосіб необхідної, доступної, точної, повної, актуальної та зрозумілої інформації стейкхолдерам та ринкам.

Важлива роль у цих процесах належить Національному банку України, який в цілях антикризового регулювання банків на мікро- та макrorівнях має:

1) встановити вимоги до напрямів та обсягів розкриття інформації банками другого рівня. Регулювання транспарентності в цьому випадку спрямовано на зниження фінансової нестабільності через зміцнення ринкової дисципліни. Регулятором встановлюються мінімальні вимоги до обов'язкового розкриття інформації в частині:

- параметрів банківських продуктів та послуг;
- характеристик діяльності банків (фінансові звіти, структура прийняття управлінських рішень, структура власників банку, ризик-менеджмент, за винятком інформації, що становить комерційну та банківську таємницю) [17];

2) забезпечувати транспарентність власної діяльності.

- у стабільних умовах функціонування – надавати інформацію про цілі та кількісні орієнтири монетарної політики, інструменти та заходи її реалізації; макроекономічні дані, моделі та прогнози, що використовуються під час ухвалення рішень; внутрішній процес ухвалення рішень, включаючи стенограми, протоколи, звіти тощо; результати та ефекти політики, а також помилки та витрати регулювання, включаючи точність прогнозів [17];

- у разі виявлення латентних кризових явищ – надавати інформацію про зростання вразливості до кризових явищ певних економічних агентів, зростання системних ризиків, застерігати економічних агентів від ризикових рішень, формувати позитивні очікування економічних агентів з майбутньої інфляції, курсових змін, стану економіки тощо [30; 31];

- на етапі розгортання відкритої банківської кризи – активізувати комунікації з усімастейхолдерами, в тому числі адресно попереджати їх про наявні вразливості до кризових явищ, зростання індивідуальних та системних ризиків (якщо оприлюднення такої інформації не створює додаткових загроз), інформувати про методи та інструменти превенції банківських криз на мікро- та макрорівнях банківської системи [31];

- на етапі подолання наслідків відкритої банківської кризи – надавати інформацію про причини виникнення кризових явищ та заходи, вжиті для їх подолання. Максимальна увага при цьому має приділятися інформуванню споживачів банківських продуктів та послуг щодо можливості захисту їх прав в умовах кризових явищ [31].

Окрім виконання вимог Національного банку України, відбувається саморегулювання забезпечення транспарентності банків другого рівня шляхом визнання необхідності впровадження власної інформаційної політики, що має на меті «...побудову довгострокових відносин з учасниками ринку, зокрема, при впровадженні нових та модифікації наявних вимог до розкриття інформації підвищується ефективність ринкової дисципліни» [17].

У контексті антикризового менеджменту транспарентність учасників банківського ринку забезпечує [16]:

- ефективний розподіл ресурсів на фінансовому ринку через усунення інформаційної асиметрії;
- зниження частоти банківських криз і витрат, пов'язаних з їх подоланням;
- швидке відновлення проблемних банків в посткризовий період;
- підтримка високої ринкової дисципліни та культури банківської справи.

Поряд з позитивними ефектами від підвищення транспарентності банку слід зважати на негативні аспекти, зокрема зростання витрат. Прямі витрати безпосередньо пов'язані з транспарентністю та обумовлені необхідністю підготовки та своєчасного надання точної та релевантної інформації, що, як мінімум, вимагає наявності інформаційних систем і систем бухгалтерської звітності, додаткових витрат на оплату праці співробітників бухгалтерії, ризик-менеджерів, співробітників IT-підрозділів тощо [7]. Непрямі витрати пов'язані з тим, що банківська діяльність пов'язана з інформаційно-насиченими продуктами та технологіями, які, в разі оприлюднення інформації про них, можуть бути використані конкурентами [7]. Зважаючи на це, беззаперечним є твердження, що витрати на забезпечення транспарентності мають компенсуватись позитивним впливом на фінансову стабільність банку та зростання рівня ринкової дисципліни.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами проведеного дослідження визначено, що в умовах нестабільності зовнішнього середовища та наростання кризового потенціалу в банківській системі України важливим є виявлення та контроль за всіма каналами кризових явищ.

Обґрунтовано, що інформаційно-поведінковий канал відіграє як самостійну роль у розгортанні банківської кризи, так і поглиблює інші канали. Він виникає як результат неочікуваних змін моделей поведінки учасників банківського ринку, пов'язаних з переоцінкою ними ризиків та прагненням зберегти або примножити фінансові активи під впливом негативних інформаційних сигналів (неплатоспроможність або банкрутство окремих банків, терміновий продаж активів, регуляторні впливи), що спричиняє банківську паніку та кризу довіри.

На підставі узагальнення наукових напрацювань у цій сфері доведено визначальну роль транспарентності всіх учасників банківського ринку в контексті антикризового регулювання на мікро- та макрорівнях банківської системи. На мікрорівні транспарентність забезпечується як через самостійну інформаційну політику банків, так і під регуляторним тиском Національного банку. Важливу роль в антикризовому регулюванні відіграє забезпечення транспарентності Національного банку України та його ефективні комунікації з суспільством, особливо на етапі розгортання банківської кризи.

Подальші дослідження передбачають розробку методичного забезпечення формалізації рівня транспарентності банків на мікрорівні та визначенні його впливу на фінансову стабільність банківської системи України.

Список літератури.

1. Caprio G., Klingebiel D. Bank Insolvencies: Cross-Country Experience. Washington, D.C.: *World Bank*, 2016. Policy Research Working Paper № 1620. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/761051468739458460/pdf/multi-page.pdf> (дата звернення: 23.09.2020).
2. Demertzis M., Hallett A. H. Central bank transparency in theory and practice. *Journal of Macroeconomics*. 2007. № 29(4). P. 760-789.
3. Dincer N. N., Eichengreen B. Central bank transparency and independence: updates and new measures. 2013. WP 2013-21. URL: <https://ssrn.com/abstract=2579544> (дата звернення: 23.09.2020).
4. Dincer N., Eichengreen B. Central bank transparency: Causes, consequences and updates. *Theoretical Inquiries in Law*. 2010. № 11(1). P. 75-123.
5. Geraats P. M. Central bank transparency. *The economic journal*. 2002. № 112(483), P. 532-565.
6. Geraats P. M. Why adopt transparency? *The Publication of Central Bank Forecasts* (January 2001). URL: <https://ssrn.com/abstract=356002> (дата звернення: 23.09.2020).
7. Hyttinen A., Takalo T. Enhancing bank transparency: A re-assessment. *Review of Finance*. 2002. №6(3). P. 429-445.
8. Hyttinen A., Takalo T. Preventing Systemic Crises through Bank Transparency. *Economic Notes*. 2004. № 33. P. 257-273. URL: [doi:10.1111/j.0391-5026.2004.00132.x](https://doi.org/10.1111/j.0391-5026.2004.00132.x) (дата звернення: 23.09.2020).
9. Laeven L., Valencia F. Systemic Banking Crises Revisited. *International Monetary Fund*. IMF Working Papers. 2018. WP/18/206. URL: www.imf.org/2018/09/14 (дата звернення: 23.09.2020).
10. Manganarisa P., Beccalli E., Dimitropoulos P. Bank transparency and the crisis. *The British Accounting Review*. 2017. Vol. 49, Is. 2. P. 121-137. URL: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2016.07.002> (дата звернення: 23.09.2020).
11. Mehrez G., Kaufmann D. Transparency, liberalization, and banking crises. *The World Bank*. 2000. URL: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-2286> (дата звернення: 23.09.2020).
12. Nier E. W. Bank stability and transparency. *Journal of Financial Stability*. 2005. Vol. 1, Is. 3. P. 342-354. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2005.02.007> (дата звернення: 23.09.2020).
13. Posen A. S. Six practical views of central bank transparency. *Central Banking, Monetary Theory and Practice: Essays in Honour of Charles Goodhart*. 2003. № 1. P. 53-172.
14. Rosengren E. Will Greater Disclosure and Transparency Prevent the Next Banking Crisis?. In: Hunter W.C., Kaufman G.G., Krueger T.H. (eds) *The Asian Financial Crisis: Origins, Implications, and Solutions*. Springer, Boston, MA., 1999. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-4615-5155-3_31 (дата звернення: 23.09.2020).
15. Siklos P. L. Central bank transparency: another look. *Applied Economics Letters*. 2011. № 18(10). P. 929-933.
16. Буряк А. В., Вяхірева К. О. Транспарентність банків як інструмент відновлення довіри до фінансового сектору країни. *Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України*: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (23/11/2017 р.). Суми: СумДУ, 2017. С. 208-21
17. Буряк А. В., Цявук А. О., Ємцева К. Ю. Теоретичні аспекти транспарентності банків України. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2017. Том 22. Вип. 4(57). С. 97-101.
18. Бусько К. Банківська діяльність: взаємозв'язок асиметрії та транспарентності інформації. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2015. - № 5. С. 82-94.
19. Бусько К. А. Законодавчі вимоги до транспарентності ризиків діяльності вітчизняних банків: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економічний простір*. 2016. № 112. С. 100-111.
20. Бусько К. А. Модель взаємозв'язку транспарентності та ризиків діяльності банків. *Економічний простір*. 2017. № 123. С. 107-118.
21. Герасименко Р. А., Герасименко В. В., Самофалова В. О. Методика визначення рівня транспарентності в оцінюванні фінансової стійкості банку за умов асиметрії інформації. *Фінанси, учет, банки*. 2016. Вип. 1. С. 69-76.
22. Закутня А. О. Оцінка інфляційних звітів центральних банків країн світу з позиції забезпечення транспарентності монетарної політики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 19(1). С. 138-142
23. Закутня А. О. Транспарентність та комунікації центрального банку при реалізації монетарної політики. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2014. Т. 19, Вип. 5-6. С. 107-110.
24. Мігус І. П., Дудченко Н. В. Транспарентність банку як складова механізму забезпечення його економічної безпеки. *Бізнес Інформ*. 2013. № 10. С. 322-32
25. Плачинда В. В. Комунікаційна політика через призму напрямів транспарентності центрального банку. *Економіка та держава*. 2014. № 4. С. 43-47.
26. Романчукевич В. В., Лиманська О. О. Транспарентність центрального банку та оцінка його комунікацій із питань монетарної політики. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2018. Вип. 1. С. 68-76.

27. Рубанов П. М. Сутність та значення транспарентності для діяльності фінансових посередників в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Вип. 9(7). С. 189-193.
28. Савченко Т. Г., Закутня А. О. Індекс транспарентності монетарної політики: методика розрахунку та напрями застосування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. Вип. 4. С. 153-156.
29. Савченко Т. Г., Миненко Л. М. Становлення транспарентності банківської системи України. *Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка*. 2019. № 4. С. 35-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_6 (дата звернення: 23.09.2020).
30. Сеньков М. И. Основные каналы межгосударственного распространения финансовых кризисов в условиях финансовой глобализации. *Известия СПбГЭУ*. 2012. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-kanaly-mezhgosudarstvennogo-rasprostraneniya-finansovyh-krizisov-v-usloviyah-finansovoy-globalizatsii> (дата звернення: 23.09.2020).
31. Стадник А. С. Механізм державного антикризового регулювання банківської системи : дисертація ... канд. екон. наук, спец.: 08.00.08. Суми: СумДУ, 2019. 287 с.
32. Стеценко Б. С. Транспарентність як ключовий фактор розвитку інституційної фінансової інфраструктури в Україні. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 4-2. С. 129-133.
33. Шкодіна І. В., Оніщенко І. О. Підвищення транспарентності банківської діяльності як пріоритетний напрямок реформування банківської системи України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 2. С. 4-13.
34. Юдина И. Н. Механизм реализации системного финансового кризиса. *Финансовые исследования*. 2008. № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-realizatsii-sistemnogo-finansovogo-krizisa> (дата звернення: 23.09.2020).

References.

1. Caprio, G. and Klingebiel, D. (2016), "Bank Insolvencies: Cross-Country Experience", *World Bank, Policy Research Working Paper* № 1620, available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/761051468739458460/pdf/multi-page.pdf>, (Accessed 23.09.2020).
2. Demertzis, M. and Hallett, A. H. (2007), "Central bank transparency in theory and practice", *Journal of Macroeconomics*, № 29(4), P. 760-789.
3. Dincer, N. N. and Eichengreen, B. (2013), "Central bank transparency and independence: updates and new measures", WP 2013-21, available at: <https://ssrn.com/abstract=2579544> (Accessed 23.09.2020).
4. Dincer, N. and Eichengreen, B. (2010), "Central bank transparency: Causes, consequences and updates", *Theoretical Inquiries in Law*, № 11(1), P. 75-123.
5. Geraats, P. M. (2002), "Central bank transparency", *The economic journal*, № 112(483), P. 532-565.
6. Geraats, P. M. (2001), "Why adopt transparency?" *The Publication of Central Bank Forecasts*, available at: <https://ssrn.com/abstract=356002> (Accessed 23.09.2020).
7. Hyttinen, A. and Takalo, T. (2002), "Enhancing bank transparency: A re-assessment", *Review of Finance*, № 6 (3), P. 429-445.
8. Hyttinen, A. and Takalo, T. (2004), "Preventing Systemic Crises through Bank Transparency", *Economic Notes*, № 33, P. 257-273, available at: doi:10.1111/j.0391-5026.2004.00132.x (Accessed 23.09.2020).
9. Laeven, L. and Valencia, F. (2018), "Systemic Banking Crises Revisited. *International Monetary Fund*", IMF Working Papers, WP/18/206, available at: www.imf.org/2018/09/14 (Accessed 23.09.2020).
10. Manganarisa, P., Beccalli, E. and Dimitropoulos P. (2017), "Bank transparency and the crisis", *The British Accounting Review*, Vol. 49, Is. 2, P. 121-137, available at: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2016.07.002> (Accessed 23.09.2020).
11. Mehrez, G. and Kaufmann, D. (2000), "Transparency, liberalization, and banking crises", *The World Bank*, available at: <https://doi.org/10.1596/1813-9450-2286> (Accessed 23.09.2020).
12. Nier, E. W. (2005), "Bank stability and transparency", *Journal of Financial Stability*, Vol. 1, Is. 3, P. 342-354, available at: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2005.02.007> (Accessed 23.09.2020).
13. Posen, A. S. (2003), "Six practical views of central bank transparency", *Central Banking, Monetary Theory and Practice: Essays in Honour of Charles Goodhart*, № 1, P. 53-172.
14. Rosengren, E (1999). "Will Greater Disclosure and Transparency Prevent the Next Banking Crisis? ". In: Hunter W.C., Kaufman G.G., Krueger T.H. (eds) *The Asian Financial Crisis: Origins, Implications, and Solutions*. Springer, Boston, MA., 1999, available at: https://doi.org/10.1007/978-1-4615-5155-3_31 (Accessed 23.09.2020).
15. Siklos, P. L. (2011), "Central bank transparency: another look". *Applied Economics Letters*, № 18(10), P. 929-933.
16. Buryak, A. V. and Vyakhiryeva, K. O. (2017), "Bank transparency as a tool to restore confidence in the country's financial sector", *Zbirnyk materialiv II Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* [Collection of materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference], *Problemy i perspektyvy rozvytku finansovo-kredytnoyi systemy Ukrayiny* [Problems and prospects of development of the financial and credit system of Ukraine], Sumy State University, Sumy, Ukraine, 23/11/2017, pp. 208-210/

17. Buryak, A. V., Tsyavuk, A. O. and Yemtseva, K. YU. (2017), "Theoretical aspects of transparency of Ukrainian bank", *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika*, vol. 22, Is. 4 (57), pp. 97-101.
18. Bus'ko, K. (2015), "Banking: the relationship of asymmetry and transparency of information", *Visnyk Kyivskoho natsional'noho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu*, № 5, pp. 82-94.
19. Bus'ko, K. A. (2016), "Legislative requirements for transparency of risks of domestic banks: problems and solutions", *Ekonomichnyy prostir*, № 112, pp. 100-111.
20. Bus'ko, K. A. (2017), "Model of the relationship between transparency and risks of banks", *Ekonomichnyy prostir*, № 123, pp. 107-118.
21. Herasymenko, R. A., Herasymenko, V. V. and Samofalova, V. O. (2016), "Method of determining the level of transparency in assessing the financial stability of the bank in terms of information asymmetry", *Fynansy, uchet, banky*, vol. 1, pp. 69-76
22. Zakutnyaya, A. O. (2016), "Estimation of inflation reports of central banks around the world from the standpoint of ensuring the transparency of monetary policy", *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu, Ser.: Ekonomichni nauky*, vol. 19(1), pp. 138-142.
23. Zakutnyaya, A. O. (2014), "Transparency and communications of the central bank in the implementation of monetary policy", *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Ekonomika*, Vol. 19, Is. 5-6, pp. 107-110.
24. Mihus, I. P. and Dudchenko, N. V. (2013), "Bank transparency as a component of the mechanism for ensuring its economic security", *Biznes Inform*, № 10, pp. 322-32.
25. Plachynda, V. V. (2014), "Communication policy through the prism of the directions of transparency of the central bank", *Ekonomika ta derzhava*, № 4, pp. 43-47.
26. Romanchukevych, V.V. and Lymans'ka, O. O. (2018), "Transparency of the central bank and assessment of its communications on monetary policy", *Visnyk Kyivskoho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, № 1, pp. 68-76.
27. Rubanov, P. M. (2014), "The essence and importance of transparency for the activities of financial intermediaries in modern conditions", *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky*, № 9(7), pp. 189-193.
28. Savchenko, T. H. and Zakutnyaya, A. O. (2015), "Monetary policy transparency index: calculation method and directions of application", *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsional'noho universytetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, № 4, pp. 153-156.
29. Savchenko, T. H. and Mynenko, L. M. (2019), "Formation of transparency of the banking system of Ukraine", *Visnyk Sums'koho derzhavnoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, № 4, pp. 35-41, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_6 (Accessed 23.09.2020).
30. Sen'kov, M. I. (2012), "The main channels of interstate distribution of financial crises in the context of financial globalization", *Izvestiya SPbGEU*, № 2, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovnye-kanaly-mezhgosudarstvennogo-rasprostraneniya-finansovykh-krizisov-v-usloviyah-finansovoy-globalizatsii> (Accessed 23.09.2020).
31. Stadnik, A. S. (2019), "Mechanism of state anti-crisis regulation of the banking system", Abstract of Ph.D. dissertation, Money, finance and credit, Sumy State University, Sumy, Ukraine.
32. Stetsenko, B. S. (2017), "Transparency as a key factor in the development of institutional financial infrastructure in Ukraine", *Biznes-navihator*, № 4-2, pp. 129-133.
33. Shkodina, I. V. and Onishchenko, I. O. (2016), "Increasing the transparency of banking as a priority area of reforming the banking system of Ukraine", *Finansovo-kredytna diyal'nist': problemy teorii ta praktyky*, № 2, pp. 4-13.
34. Yudina, I. N. (2008), "The mechanism of the implementation of the systemic financial crisis", *Finansovyye issledovaniya*, № 4, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-realizatsii-sistemnogo-finansovogo-krizisa> (Accessed 23.09.2020).

Стаття надійшла до редакції 16.11.2020 р.